

Novel·la

Amarg fill pròdig

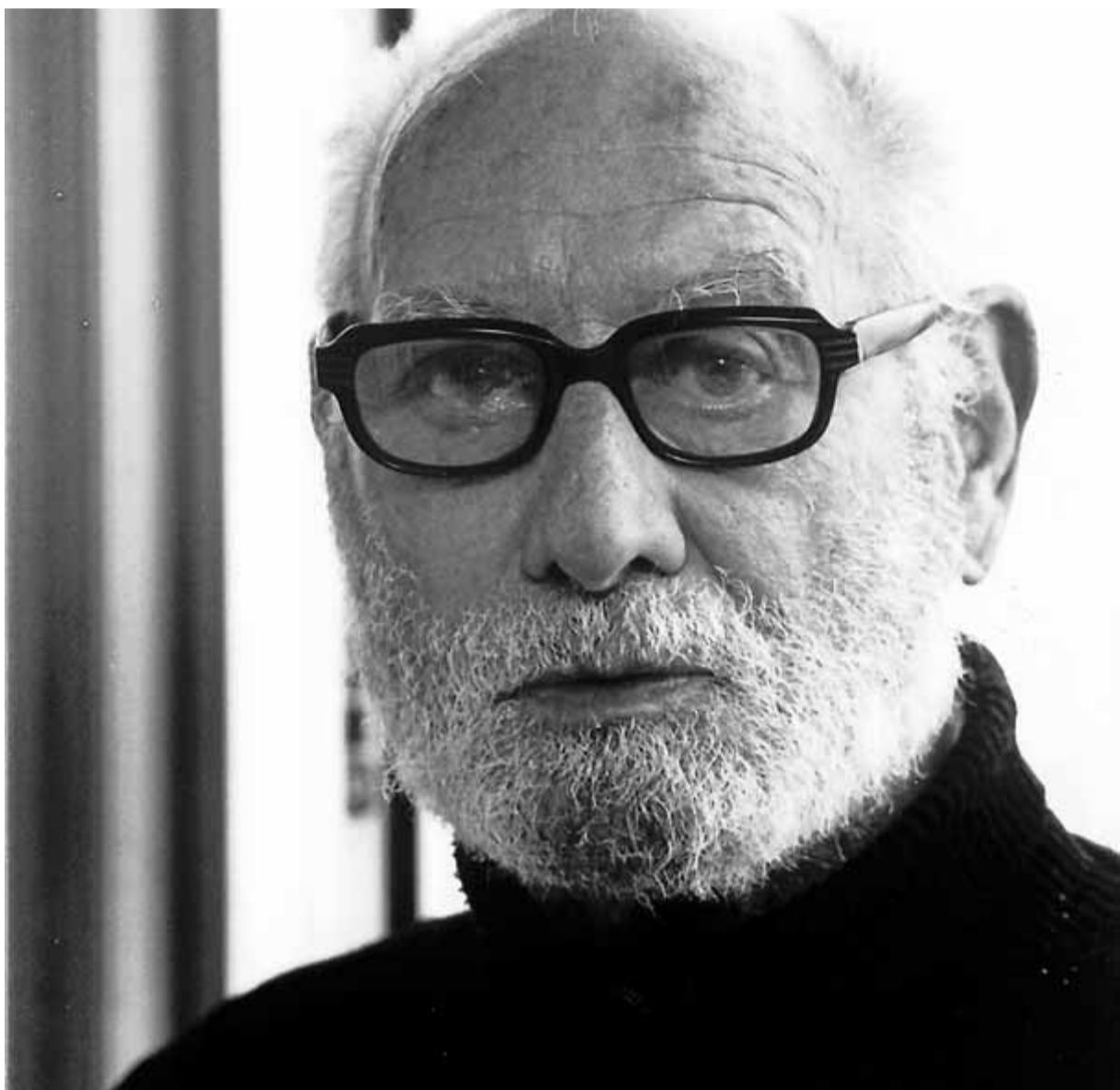
■ Xavier Pla

Hi ha alguna cosa enigmàtica en les reunions que, a l'exili de Mèxic, mantenien un grup d'escriptors catalans. Eren a Coyoacán, al jardí d'una caseta que recordava algunes torretes de la menestralia catalana. Passava a mitjan anys 40, quan els membres del consell de redacció de la revista *Quaderns de l'Exili* discutien en unes memorables trobades que acabaven en arrissada. Venien de perdre una guerra, no havien convençut ningú de la necessitat d'unir-se militarment a les tropes aliades per alliberar Catalunya. Criticaven Carner i el Noucentisme, reivindicaven Verdguer, carregaven contra els Jocs Florals, dialogaven amb Cambó. Hi havia Joan Sales, Lluís Ferran de Pol, Josep M. Ametlla, Raimon Galí, Vicenç Riera Llorca i Pere Calders, que és qui n'ha donat testimoni.

Vistos de prop, podien semblar uns arrauxats, uns extremistes dogmàtics, uns idealistes. Però, observats de més lluny, sembla clar que aquells escriptors, futurs autors de grans obres de la narrativa catalana, coneixien molt bé la realitat que els havia vist néixer i la nova que els acollia. Partien d'un innegable principi de respecte per la realitat. El setembre del 1946, en un editorial titulat *Castellans a Catalunya*, parlaven de la transformació social que representava l'arribada de la immigració: "Des de fa uns anys, quan s'ha de construir un port, una carretera, unes mines, una presa, compareix al lloc de la futura obra una allau de gent forastera. Són els anomenats *muricians*". Tots van tornar relativament aviat de l'exili mexicà.

Una crònica social ambiciosa

Una vintena d'anys més tard, Lluís Ferran de Pol (Arenys de Mar, 1911-1995) va publicar *Miralls tèrbols*, una excel·lent novel·la psicològica que també és una ambiciosa crònica familiar i social sobre alguns episodis econòmics de la vida del seu poble, transformat en el Mareny, a finals dels anys 20. El seu primer editor va ser el mateix Sales, que la va llegir amb entusiasme, obligant a fer-ne una severa, però positiva, revisió i que la va publicar el 1967. L'autor d'*Abans de l'alba* (1954), un llibre mític per a molts escolars catalans de finals dels anys 70, havia publicat abans dues obres més, *La ciutat i el tròpic* (1956) i *Érem quatre* (1960). Estaven ambientades a Mèxic i eren una bona mostra de la curiositat amb què Ferran de Pol s'in-

Lluís Ferran de Pol ens ofereix a 'Miralls tèrbols' una visió personal de l'Arenys de Mar dels anys 20

teressava pels mites precolombins en un marc narratiu de reflexió sobre la condició humana.

Però *Miralls tèrbols* representava una operació força diferent. És una novel·la (ara recuperada per J.V. Garcia Raffi) que té un evident valor de document sociològic. L'espina dorsal de l'acció és la construcció del nou port de refugi del Mareny, una obra que serà portada a terme amb grans dificultats per una de les famílies del poble, els Jaurés, antics carreters i escombriaires. Tot hi surt: l'alcalde oportunista amb ambicions polítiques de més alt nivell, el seu fidel as-

essor, els propietaris de les pedres, els nous treballadors immigrants, les barraques on viuen, els conflictes laborals que engendra l'obra, els drets dels treballadors i la vaga consegüent, l'aparició dels pistolers i les negociacions amb els empresaris.

El començament del llibre, amb una lenta i espriuana descripció de l'enterrament de la mare del senyor Jaurés al cementiri del poble, ja mostra una notable ambició narrativa. Alguns moments tenen una hilaritat casolana i teatral, com les converses de la seva dona i la fidel Treseteta. I alguns capítols sencers, com el que descriu la vida de cafè i casino dels homes del poble, són crítiques més que subtils. Però tot això podia quedar en una simple novel·la decimonònica si no fos que Ferran de Pol aconsegueix solapar una segona història complementària, un veritable mirall tèrbol: les tenses relacions del senyor Jaurés, "l'home perfecte", amb el seu fill petit Enric, tossut i orgullós. Lector de Salvat-Papasseit, boxador aficionat, Enric és una mena de rebel passiu

que deixa la carrera, sedueix la dida gallega de la seva germana, trenca solloçosament amb el pare i aconsegueix l'adhesió del lector amb els seus desitjos de justícia. Destaquen els moments d'erotisme que l'envolten, com el record palpitant de la seva primera visita als prostíbuls de Mataró i el frenesí que se l'endú en el moment en què el seu abnegat germà, que treballa a la pedrera amb el pare, li deixa agafar la perforadora.

Gràcies al contrapunt narratiu de les cartes de la senyora Pasqual, una burgesa barcelonina que llegeix Woolf i Gide i no sap "conjuguar el verb retirar-se", l'autor trenca amb versemblança els monòlegs i el final de la història. Quan la senyora Pasqual, avorrida, deixa d'escriure, es lliura a un Enric que abandona la rancúnia per tornar a la casa del pare. Però sembla que, finalment, la riera, el "gran vòmit", s'ho endú tot avall, en una novel·la amb més amargor del que sembla i una visió pessimista del funcionament de les relacions humanes.*

Miralls tèrbols

Lluís Ferran de Pol
Angle Editorial
Barcelona, 2008
Preu: 17 euros
Pàgines: 304

■ Amb 'Miralls tèrbols', Lluís Ferran de Pol proposa una excel·lent novel·la psicològica que és també una ambiciosa crònica familiar i social sobre alguns episodis econòmics de la vida d'Arenys a finals dels anys vint

1 2 3 4 5

És una novel·la amb una visió pessimista de les relacions humanes

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent